

بۆ هونەر مەندىكى ياخى

حەممە سەئىد حەسەن

«سەبارەت بە گىيان پرسیارت ئى دەكەن، بىلى: ئەو ەیان کارى خودا بە». رۆشنىبىر بەم وەلامە قایل نابیت و دەپرسىت و گومان دەکات. رۆشنىبىر کەسێکە بوێر و چاوەنەترس، رەخنى رۆوخێنەر لە دەسلەت بە ەەر شىو ەبەک خۆى بنۆتیت، دەگریت. پاسا و بىرى سەردەم بەسەرچوو ناپەرستیت، ەەولى جوانکردنەو ەیان نادات، تىکيان دەشکىنیت.

ئەوانەى گۆرانى بۆ ئەور دەلێن، با بە رووکەش لە رۆشنىبىریش بچن، بەلام لە ناخەو ەپۆلىسن، رۆشنىبىرى راستەقینە لە لایەن دەسلەتدارانەو ە پشتگوێ خراو ە غەزەبى ئى گىراو ە، چونکە فەرمان لە کەسەو ەرنەگریت، دەروژە لە دىکتاتور ناکات، دەست ناخاتە ناو دەستى چەللادەو ە، گۆل لە بەرۆکى سولتان نادات، بەرژەو ەندىبى خۆى لەبەر چاوانگریت، ەمىشە سەنگرى بەرانبەرى لە خاوەن دەسلەت گرتو ە، دژى نەرىت و کولتورى باو ە، ەمىشە راستى دەبێژیت و دەزانیت ەر لە راستىگۆتن کەوت، کەلای ژيانى دەو ەرت.

یوسف سانیغ تا ئەمەنى لە نىو سەدەش تىدەبەرت ەر «کۆمۆنىستە»، لەناکاو دەبیت بە بەعسى. ەبە دواى چارمە کە سەدەبەک عىراقچىتى، چادری کوردستانى بوون ەلەدەدات. ەبە بە نووسن: ەلگىرى بىرى ئەتەو ەبە، بە کردەو ەلگىرى جانتای مەزنترىن ناپاک ە، ئایا ئەوانە رووناکبىرن؟ یان کە قىژە و ەاواریان دنیا پى دەکات، ئەنیا لەبەر ئەو ەبە سەرکردەبەکى و لاتفرۆش کوێى لە دەنگیان بىت و ئىشکىيان پى بسىرتیت؟ رەبەر جەلال لەوانە نەبو ە، ئو خەوى بە کوردستانىکى ئازادەو دەبىنى.

ەبە بە نووسن لەمێژە مۆدىرنىستەکانى جى هیشتو ە، کەچى دەست لە سەرەکتىرەبەک پان دەکاتەو ە، پان سەرزارەکى دژى تالانکردنى سامانى کوردستانە، کەچى بەو سامانە دزراو ە گىرفانى کەرم دەبیتەو ە. پان بە ئاشکرا خورخو ە فرمىسک بۆ ەلەبجە دەپێژیت و ەندە بە کەرمى دەگرى بە کەس ژىر ناکریتەو ە، کەچى بە نەپنى دەست لەکەل ئەوانەدا تىکەل دەکات کە لە ژىر تەسى تەلخى گازى ژەراویدا ەلەبجەیان تالان کرد.

پەپو ەل شەیدا لە دەورى گر دەگەرت، کەردوونى شەیدا «بىرايانى سەفا گوتمەنى» لە دەورى خودا دەگەرت، رەبەرەش پەپو ەلەبەک بو ە شەیدا، مۆسى وى کوردستان بو ە، بە ئەوینىکى خودا ەبەو ە لە دەورى دەگەرا. ئو ەونەر مەندىک بو ە پەپو ەل، قەسى ناخى دلى و سەر زارى بەک بو ە. کوردستانى دەپەرست، ەمىشە لە پەرسنگای ئەوینى نىشتماندا، خەرىکى نووژى خۆشەو ەستى بو ە. لە تارىکستانى کوردستاندا رەبەر کەشەبىن بو ە، ەمىشە لە ەولى رۆشکردنەو ە دواروژى کورددا بو ە، لە پى بەدبەپنەننى تروسکەبەکى ئو ەو ەپا ەدا، ژيانى مۆمىک بو ە ەندى ەندى دەتو ەبەو ە. لوئکەى ئاواتى ئەو بو ە، پىش سەرىکى تۆزقالتىک لە چارمنووسى کەلەکەى دلىبا بىت.

رەبەر کەچى لە چل سال ژىتر ژیا، کەچى ەتا مرد ەر مندال بو ە. پروام بەو ەونەر مەندە نىبە ەتا دەمەرت بە مندالى ئەمىنیتەو ە، با سەد سالىش بۆى، رەبەر ترسى ئەدەناسى، لەکەل راستىگۆبىدا نۆست بو ە، چى بە

راستی زانیا ئه‌وهی ده‌گوت، به چا و پۆشین له به‌رژه‌ومندی خۆی، بێ گوتندا دلی فلان سه‌رکرده یان قیسار حیزب. ره‌هه‌بهر سه‌بی بوو وه‌ک به‌فر، پاک بوو چه‌شنی تریغه، روون بوو مینا کانیایوی چنارۆک. ئه‌و هه‌وتنی خاوتنی بوو.

که ده‌هاته گۆ، که ده‌ینوو سه‌ی نه‌ی ده‌ویست پشتی که‌س له زه‌وی بدات، نیازی به درۆ خسته‌نه‌وه‌ی که‌سی نه‌بوو، ته‌نیا خوازپاری ئه‌وه بوو، ئه‌و راستییانه به‌ئیت که ده‌یانزانی‌ت. رفی له‌وانه نه‌بوو که دژیان ده‌وستایه‌وه، مه‌رج نه‌بوو ئه‌وانه‌شی خۆش بو‌یت که لایه‌نیان ده‌گریت، ره‌هه‌بهر قینی له درۆ بوو، راستی خۆش ده‌ویست.

ره‌هه‌بهر چی ده‌ویست ئه‌وه‌ی ده‌گوت، ئه‌وه‌ی ده‌نووسی و وینه ده‌کێشا، ئه‌و خه‌لکه‌شی سه‌رپشک کردبوو، چنۆ یان کۆل بارانی ده‌که‌ن. راستییه‌کان له گیانه‌لادا بوون، ئه‌و هه‌ولێ به زیندووپی پارگرتنی ده‌دان. نه‌ده‌چوو درۆ بکات بۆ ئه‌وه‌ی پتی بژی، راستی ده‌گوت و ده‌یزانی ده‌شیت له‌سه‌ری بکوژریت. ده‌یزانی وه‌ک چۆن ئیسلام ده‌ستی دز ده‌بریت، ده‌سه‌لاتداری هاوچه‌رخیش له‌سه‌ر به‌یروای سه‌رکێش، سل له برینی زمانی رووناکبیر ناکاته‌وه. چونکه رۆچی ره‌هه‌بهر هیلانه‌ی مه‌لی بوژی بوو، تا هه‌ره‌سه‌ی وشکه‌که‌له‌کی ژبانی، زمان، قه‌لم و فلجه‌ی هه‌ر ئاسمانی فرینی کۆتری راستگویی بوون.

به‌ره‌مه‌کانی له سه‌رچاوه‌ی دلییه‌وه هه‌له‌ده‌قولان، بۆیه خۆدی ره‌هه‌بهر له هه‌ناویاندا به زیندووپی دیار بوو. که‌م نین ئه‌وانه‌ی پتیان وایه، به‌ره‌مه‌ی هونه‌ری شتیکه و ژبانی داهه‌ینه‌ره‌که‌ی شتیکی دیکه، گرنه‌گ به‌ره‌مه، به چاوپۆشین له هه‌لسوکه‌وتی هونه‌رمه‌ند، گرنه‌گ به‌ره‌مه‌ی چاکه با خاوه‌نه‌که‌شی خراپ بیت. به لای ره‌هه‌به‌ره‌وه که‌سایه‌تی هونه‌رمه‌ند و هونه‌ره‌که‌ی وه‌کو چا و بینین وایه‌بوون. وای بۆ ده‌چوو له ئینجانه‌ی ده‌روونیکێ پشه‌دا، گۆلێکی که‌ش سه‌ر هه‌له‌نادات، به‌روای به ته‌بابی ئیوان گوتار و په‌وتار هه‌بوو.

هونه‌رمه‌ند ده‌بیت هه‌تا ده‌مریت هه‌ر پاخی بیت. ره‌هه‌بهر به هه‌چ ده‌سه‌لاتیک که‌وی نه‌کرا، له ژیر ده‌واری ته‌نگه‌به‌ری ئه‌و لایه‌نه‌دا که هه‌ر به مه‌قاشی له دایک به‌بوون، هه‌لی نه‌ده‌کرد و ئاسمانی هه‌موو کوردستان چیکه‌ی فرینی بوو. هه‌تا ژبا هه‌ر خۆپشک بوو، وه‌ک هه‌ژمێ روویار، هه‌ر پاخی بوو مینا شه‌پۆلی زه‌ریا. ره‌هه‌بهر رفی له چوارچۆیه و له سنوور بوو، به تابه‌تی له دوو سنوور، سنووری زۆردارکردی ئیوان به‌شه‌کانی کوردستان و سنوور بۆ خۆشه‌ویستی دانان. ئه‌و کوردستانی خۆش ده‌ویست، خۆشه‌ویستییه‌کی بێ سنوور، شه‌یدای گوتنی راستی بوو، راستگویییه‌کی بێ سنوور. ره‌هه‌بهریش نامۆ بوو، به‌لام نامۆیی وای لێ نه‌کردبوو پشت بکاته ئه‌م ژبانه دژواره و لێی هه‌له‌یت، به‌لکه‌و به کێپۆک وره‌وه به‌ره‌و رووی کاره‌سات ده‌بووه‌وه و به مۆمه‌که‌وه به کز شه‌وه‌زنکی جیهاندا ده‌چوووه‌وه.